

Список використаних джерел

1. Аблякимов Е. Е. Правові основи формування державних електронних інформаційних ресурсів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Е. Е. Аблякимов. К., 2010. 20 с.

2. Агамирзян И. Электронное правительство в контексте глобализации.

К

о 3. Алмонд Г. Гражданская культура и стабильная демократия / Г. Алмонд, С. Верба ; [пер. с англ.]. *Антология мировой политической мысли* : В 5 т. М. : Мысль, 1997. Т. II. : Зарубежная политическая мысль. XX в. / Нац. общественно-науч. фонд ; [отв. ред. Т. А. Алексеева ; ред.-сост. Г. К. Яшин, Е. Г. Морозова]. 832 с. С. 592–610.

т

е

р

р

а

.

Кузьмук О. М., кандидат соціологічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

ДОВІРА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

2 Дослідження довіри загалом та соціальної довіри зокрема мають глибокий практичний зміст, оскільки вони дозволяють конкретизувати інституційні процеси, що відбуваються в суспільстві. Соціальна довіра допомагає створити формальні інститути й організації, домашні господарства і родини, розвинуті (спроможні) громади.

Слід зазначити, що інтерес до теми довіри загострюється в періоди трансформації суспільств до наступної історичної стадії, коли недовіра до політичного режиму зі сторони громадськості стає ресурсом й каталізатором для реформ у суспільстві. Але разом з тим й у відносно стабільних суспільствах ця тема є популярною в силу тих надій, котрі покладаються на довіру при прогнозуванні соціально-економічного зростання й збереження соціальної стабільності.

С Шлях наукового вивчення довіри пролягає від розуміння даного явища як елемента міжіндивідуальної взаємодії у повсякденному житті до осягнення довіри як значимого соціального ресурсу суспільства, який потенційно має здатність суттєво впливати на різні галузі суспільного життя.

У Різнобічні інтерпретації поняття «довіра» представлені у напрацюваннях багатьох соціологів. Зокрема, довіру вивчали Е. Дюркгейм, М. Вебер, Т. Парсонс, Р. Мертон, Р. Патнем, Р. Барт, Дж. Коулмен, Ф. Фукуяма, Д. Гамбетта, П. Штомпка, Ф. Фукуяма, Ш. Ейзенштадт.

Н У вітчизняній соціології до проблем довіри–недовіри в українських реаліях зверталися переважно соціологи, зокрема І. Бекешкіна, Є. Головаха, Н. Паніна, С. Makeєв, А. Мельников, І. Мартинюк, А. Ручка, М. Паращевін, А. Колодій, В. Степаненко та інші. Їх напрацювання пов'язані передусім із вивченням

L

I

N

K

"

,

тенденцій ставлення громадян та довіри громадськості до суспільно-політичних інститутів.

Р. Берон, Н. Керр і Н. Міллер дотримуються думки, що рівень індивідуальної довіри є фактором соціальної кооперації: згідно з дослідженнями, люди з «високим рівнем довіри» частіше об'єднуються, ніж люди з «низьким рівнем довіри». Крім того, в умовах «суспільної дилеми», коли загальні ресурси вичерпуються, люди з «низьким рівнем довіри» продовжують ними користуватися, тоді як люди з «високим рівнем довіри» зменшують свої потреби, «і вірять в те, що інші люди, врешті решт, усвідомлять необхідність знехтування власними інтересами для суспільного блага» [5, с. 125].

Френсіс Фукуяма вважає довіру як таку, що визначає прогрес; вона діє на мікро-, мезо- та макрорівнях суспільного життя [6, с. 46]. Економічну відсталість у світі можна пояснити недостатністю взаємної довіри. Досліджуючи феномен довіри, П. Штомпка дійшов висновків, що усі посткомуністичні країни переживають стан «синдрому недовіри», дія якого зменшується у міру поступової стабілізації соціальних відносин, починаючи від середини 1990-х років.

Загалом довіра є важливим соціальним інститутом, тому і будь-які спільноти передбачають перманентну присутність довіри в суспільстві.

Довіра є найбільш фундаментальним явищем, його соціально-психологічна сутність дозволяє найповніше осмислити засоби зв'язку людини із світом, закономірності освоєння того культурного простору, всередині якого людина тільки й може знайти свою родову людську сутність і водночас залишатися самостійним істинним «суб'єктом життя» (С. Л. Рубінштейн), а не суб'єктом «відчуженої активності» (Е. Фромм) [2, с. 59].

Довіра до світу й довіра до себе не існують ізольовано одна від іншої, а є відносно самостійними формами довіри. Ступінь довіри є саме тим первинним фактором, що забезпечує довгостроковий взаємозв'язок людей, що об'єднуються в одній громаді.

Якщо у Н. Лумана довіра виступає механізмом, який забезпечує стабільність системи, то для іншого представника посткласичної метапарадигми Е. Гіденса довіра виступає механізмом, який підтримує стабільність життєвого простору індивіда [3, с. 145–153].

Іншими словами, довіра є свого роду формою «онтологічної безпеки», яка формує комфортні умови життя індивіда в умовах постійних змін та глобальних викликів. Е. Гіденс виділяє три форми довіри, що існують у сучасному світі: особистісна довіра, яка ґрунтується на кровноспоріднених та дружніх зв'язках; безособистісна довіра до абстрактних систем та інститутів та узагальнена довіра як базова настанова до взаємодії у суспільстві. Ці форми довіри пронизують весь спектр соціальних відносин [1, с. 207–261].

На думку Ф. Фукуяма, довіру можна ототожнити з мастилом, що робить діяльність будь-якої групи ефективнішою [6, с. 18]. За таких умов цей феномен доцільно вивчати в контексті соціальних мереж, всередині яких формується «радіус довіри» – спільні норми, що притаманні окремим групам людей і не поділяються іншими групами того ж суспільства [7, с. 23].

У діяльнісно-активістській теорії (постнекласична метапарадигма), представником якої є П. Штомпка, довіра виступає настановою до взаємодії навіть в умовах невизначеності та ризику й аналізується у контексті трьох вимірів: довіра як характеристика відносин (реляційний рівень); довіра як особистісна характеристика (психологічний рівень); довіра як культурна складова певного суспільства (культурний рівень). Це свідчить про те, що П. Штомпка розглядає довіру на онтологічному рівні як складний феномен, який може функціонувати у межах соціальних взаємодій як у малій групі, так і поширювати свій вплив на суспільство загалом.

Дещо дотичне розуміння довіри знаходить своє вираження і в неокласичній метапарадигмі, де розвивається ідея про довіру як соціальну дію, що слугує чинником інтеграції суспільства та формує умови для ефективного досягнення мети. Проте у межах цього напряму поняття «довіра» суттєво збагачується завдяки не тільки структурному, але й функціональному/дисфункціональному аспекту, що дозволяє використовувати цей феномен для пояснення процесів, які відбуваються у соціальній системі.

Метапарадигми, які об'єднують неокласичну групу теорій, розглядають довіру як суспільний ресурс, який мобілізує людську поведінку, спонукає до дії; підтримує творчий активізм відносно інших осіб; знижує рівень невизначеності та ризику.

На думку Ф. Фукуями, довіра, народжуючись в особистісних взаєминах, може накопичуватися на середньому рівні соціальної взаємодії – рівні громадянського суспільства – і привести до створення атмосфери довіри в суспільстві. Це та ключова характеристика розвиненого людського суспільства, що виявляється як на індивідуальному рівні, так і на рівні соціальному. Саме довіра, а не ринкові відносини чи національні традиції, визначає прогрес, успіх «самореалізації» конкретного суспільства [6, с. 17–18].

У відповідності до концепції Е. Гідденса, довіра є інтегральною позицією практичної свідомості, що організовує і спрямовує дії людей у «суспільстві ризику», допомагає суб'єктам конструювати свій соціальний простір, дає змогу орієнтуватися в неструктурованому світі та виявляється на персоніфікованому рівні (довіра до людей, співпраця, взаємовідповідальність, упевненість у чесності інших) і рівні довіри до абстрактних систем (довіра до організацій, інститутів, підсистем соціуму) [1, с. 66].

Аналіз найбільш розроблених тем й запитуваних на вітчизняних теренах об'єктів досліджень показує, що одним із найактуальніших на сьогодні є соціально-політичний феномен довіри до влади – як «складне, багатогранне явище, яке відображає ставлення соціальної групи, індивіда до дій представників влади, сформоване на основі переконаності в правоті й правильності його етичних, соціально-психологічних, емоційних і раціональних дій та є добровільним свідомо позитивним ставленням, моральною або дієвою підтримкою, що обумовлюється ступенем відповідності політики, здійснюваної її представниками, тенденціям соціально-політичного розвитку країни» [4, с. 218].

В сучасних дискусіях щодо феномена довіри все більше питань спрямовано на пошук механізмів практичного управління соціальним ресурсом довіри з метою досягнення певних цілей.

Дійсно, в розвинутих суспільствах фіксується високий рівень міжіндивідуальної довіри і довіри до соціальних інститутів суспільства. Довіра є водночас і умовою процвітання суспільства і її результатом, що спонукає до пошуку механізмів збільшення ресурсу довіри у суспільстві, що, в кінцевому підсумку, дозволить активізувати позитивні соціальні зміни в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гидденс Э. Устройство общества: Очерк теории структуризации / Э. Гидденс; пер. з англ.; 2-е изд. М. : Академический Проект, 2005. 28 с.
2. Докторова Д. Теоретичні підходи до розуміння поняття «довіра». *Соціологічні студії*. 2014. № 1 (4). С. 50–62.
3. Луман Н. Общество общества. Часть I. Общество как социальная система. М. : Логос, 2004. 232 с.
4. Назарук О. Довіра як передумова формування позитивного соціального досвіду особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2010. Т. 12. С. 216–224.
5. Стеценко Т. Становлення теорії довіри в соціології. *Соціальні виміри суспільства*. Збірник наукових праць. Випуск 1 (12). Київ : Інститут соціології НАН України, 2009. С. 123–131.
6. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку / Ф. Фукуяма; пер. з англ. В. Дмитрука. Л. : Кальварія, 2005. 380 с.
7. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Ф. Фукуяма; [пер. с англ. Д. Павловой, В. Кирющенко, М. Колопотина]. М.: АСТ, 2008. 730 с.
8. Штомпка П. Доверие в эпоху глобализации. *Социальная политика и социология*. 2006. № 4. С. 8–15.
9. Штомпка П. Социология: анализ современного общества / П. Штомпка: Пер. с польск. С. М. Червонной. М. : Логос, 2005. 307 с.

Любчук В. В., кандидат соціологічних наук, доцент,
*Волинський національний університет
ім. Лесі Українки, м. Луцьк, Україна*

БРЕНДИНГ МІСТА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЙОГО ІМІДЖУ

Роль міста в останні десятиліття невпинно зростає, як і зростає кількість міського населення. Водночас, залишається незмінною проблема презентації міста, створення його привабливого образу для містян, інвесторів, туристів. У кожному місті є своя родзинка, що робить його унікальним у порівнянні з іншими подібними типами міст. Причому ця унікальність визначається не тільки кількістю та складом населення, але і специфічними видами діяльності,